

LBRIS

We know
books

ARHIMANDRITUL
VARNAVA IANGOS

Fericirile
RĂSPUNSUL
DAT LUMII

Traducere din limba greacă de
Monahia Ierusalima Corman

Ediție îngrijită de
Mănăstirea Paltin Petru-Vodă

Petru-Vodă

2024

Traducere după originalul grecesc:

Π. ΒΑΡΝΑΒΑ ΓΙΑΓΚΟΥ
ΜΑΚΑΡΙΣΜΟΙ.

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
ΑΡΧΟΝΤΑΡΙΚΙ, 2019

© Fundația Justin Pârvu, decembrie 2024
Mănăstirea Paltin Petru-Vodă
ISBN 978-973-0-41275-8

- 7 CUVÂNT ÎNAINTE
11 PROLOG LA EDIȚIA GRECEASCĂ

FERICIRILE
NOULUI TESTAMENT

- 14 *Fericiți cei săraci cu duhul,
că a acelora este Împărăția cerurilor*
- 42 *Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia.*
- 70 *Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul.*
- 98 *Fericiți cei ce flămânzesc și însetoșează
de dreptate, că aceia se vor sătura.*
- 126 *Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui.*
- 152 *Fericiți cei curați cu inima, că aceia
vor vedea pe Dumnezeu.*
- 178 *Fericiți făcătorii de pace, că aceia
fiii lui Dumnezeu se vor chema.*
- 204 *Fericiți cei prizoniți pentru dreptate,
că a acelora este Împărăția cerurilor.*
*Fericiți veți fi, când vă vor ocări și vă vor prizoni
și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră,
mințind pentru Mine.*
*Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră
multă este în ceruri!*

*Fericiți
cei săraci cu duhul,
că a acelora este
Împărăția
Cerurilor*

Vom lua ca subiect pentru omiliile noastre „Predica de pe munte”, după *Evanghelia* lui Matei. Prin *Fericirile* Domnului nostru, vom cere de la Dumnezeu să ne lumineze, să ne trezească la o altă dimensiune a vieții și, pe cât este cu putință – la o nouă viață în Hristos. Să ne trezească la acea viață pe care o ignorăm, pricină pentru care ne lipsim de adevărata viață și bucurie.

După cum știm, cuvântul lui Dumnezeu nu se descoperă doar în *Sfânta Scriptură*, ci și în întreaga viață a Bisericii, în tainele și în sfinții ei, care sunt mărturia vie a *Sfintei Scripturi*. Cuvântul lui Dumnezeu este adevărul. Cele două caracteristici de bază ale adevărului sunt universalitatea și atemporalitatea. Adevărul este atemporal, de aceea, este mereu actual. Oferă răspunsuri omului din orice perioadă. Cuvântul adevărului este universal. Este valabil pentru fiecare frântură a vieții noastre duhovnicești și materiale.

Fiecare om râvnește și caută să audă un cuvânt al vieții, încercând să găsească răspunsuri și să-și îplinească nevoia sufletească de a se bucura. Pretenția omului de astăzi de a auzi ceva actual,

care să vorbească sufletului său, ceva care să fie valabil și pentru el, se pare că nu are legătură cu viața duhovnicească. Omul nu este interesat de voia lui Dumnezeu. Și totuși, fiecare om, chiar în ignoranța lui, caută adevărul, ceva care să-l bucure, adică îl caută pe Dumnezeu.

Ceea ce căutăm cu toții și de care avem nevoie, este cuvântul lui Dumnezeu ca descoperire a acelei vieți care ne însufletește, ne eliberează și care ne dăruiește comoara ce ne lipsește, acel tezaur care întrece fericirea și nefericirea și care ne îndrumă spre odihnă. De acest fapt existențial avem posibilitatea și suntem chemați să ne împărtășim cu toții. Marele nostru răspuns nu include soluția problemelor noastre. El nu presupune împlinirea voilor noastre, a scopurilor și a visurilor noastre. Marele nostru răspuns nu înseamnă virtutea noastră, nici libertatea ce ni s-a dat în a alege, fie și păcatul. El înseamnă să gustăm adevărul – că moartea a fost biruită, pentru că avem Tată pe Dumnezeu, Care trece cu vederea și iartă păcatele noastre. Ne iubește și dorește să avem părtașie cu El, să avem o relație personală cu El, astfel încât să participăm la fericirea Sa.

La începutul *Predicii de pe munte* citim: „Văzând mulțimile, Iisus S-a suit în munte și, așezându-se, ucenicii Lui au venit la El. Și deschizându-și gura, îi învăța zicând” (*Matei 5:1-2*).

Când a văzut Hristos mulțimile adunate, a urcat în munte. De ce, ne întrebăm, s-a depărtat de oameni? Oare, nu-i iubea? Ce înseamnă această depărtare și urcare în munte? Hristos S-a desprins de mulțimi și S-a retras într-un loc pustiu, ca să ne arate virtutea smereniei. S-a îndepărtat de mulțimi pentru că nu căuta prețuirea și slava de la oameni. Nu se ducea între oameni nechemat, ca să stea și să le vorbească, ca să îi impresioneze. Nevoia noastră de a impresiona și de a câștiga aprecierea mulțimii, prin excelență ne face inferiori. Ea arată lipsa adevăratei slave dinlăuntrul nostru. Adevărata cunoaștere și slavă este doar Hristos. Slava lui Hristos este chenoza Lui, deșertarea de El însuși. Este sărăcia Lui, Crucea Lui.

Noi ignorăm viețuirea smerită, pentru că nu avem duhul lui Dumnezeu și nu trăim transformarea noastră ontologică prin Harul Duhului Sfânt. Căutăm slava efemeră, urmărind să o dobândim pe criterii cu totul omenești. Ne interesează dacă ne acceptă și ne prețuiesc oamenii, dacă le suntem plăcuți. Această vânătoare după slava deșartă ne provoacă neputință duhovnicească și psihică. Se pierd din viața noastră simplitatea și naturalitatea, pentru că ne temem să fim judecați și respinși. Devenim în mod obsesiv multifuncționali, încercând să umplem golul nostru existențial, relevând în acest fel sărăcia noastră interioară.

LIBRIS

We know
books

Slava lui Dumnezeu este crucea. Hristos Se golește pe Sine de bunăvoie și Se aduce pe Sine lumii. Oricine dinte noi se dăruiește celorlalți în mod voit și conștient, mărturisește dragostea cea adevărată. Nu-și pune problema dacă place sau nu celorlalți, dacă este recunoscută sau nu jertfa lui. Este liber față de complexul acceptării și validării din partea celorlalți. Este liber de dezbinări lăuntrice, pentru că trăiește libertatea cea întru Hristos și numai adevărata dragoste ne dă acest fel de libertate.

Dragostea nu înseamnă nevoia și pretenția noastră de a schimba pe celălalt, ci dorirea de a fi în unitate cu celălalt. Nu există dragoste fără libertate și libertate fără dragoste. Libertatea și dragostea sunt noțiuni întrepătrunse și nedespărțite. Nu se poate să iubesc pe celălalt cu dragoste în Hristos și să nu fiu liber. Nici nu pot să fiu cu adevărat liber față de celălalt și să nu-l iubesc. Atunci când îl iubesc cu adevărat pe celălalt, nu mă interesează să mă încuviințez, întrucât recunoașterea, pentru mine, înseamnă bucuria care-l umple pe el prin deschiderea și dăruirea mea.

La fiecare nivel al vieții noastre sociale, chiar și în viața bisericească, creștem în medii organizate. În acest fel, uneori suntem nevoiți, în funcție de situații, să ne prefacem și să purtăm diferite măști. Astfel, boala noastră de căpătâi nu este ipocrizia, ci strădania obsesivă de a fi acceptați și recunoscuți

*Nu există dragoste fără libertate
și libertate fără dragoste.
Libertatea și dragostea sunt
noțiuni întrepătrunse
și nedespărțite.*

de către ceilalți. Atunci când boala aceasta rănește inima noastră, suntem mânați ușor-ușor către indiferență chiar și față de nevoile profunde, existențiale ale noastre și față de căutările noastre. Trecem cu vederea funcțiile noastre sufletești și duhovnicești de bază. Pierdem legătura cu sinele nostru însuși.

Omul religios, mai ales, caută recunoașterea și lauda celuilalt, pentru că în cercurile bisericești se accentuează strădania, voia omenească, puterea și valoarea acestora. Dimpotrivă, oamenii din lume, care foarte adeseori sunt umiliți și zdrobiți prin însăși viața lor, nu sunt interesați atât de mult de judecățile celorlalți față de persoana lor.

Domnul nostru, în momentul în care toți Îl căutau, a urcat pe munte voind a ne spune: „Lăsați pe cele înșelătoare, recunoașterea oamenilor, care este moarte și stricăciune. Slava oamenilor este pieritoare, nu dă viață, nu biruiește moartea, vă îmbolnăvește. Căutați ceea ce vă va da viață!”

Nu de puține ori, am gustat viața cea adevărată, retrași pe vreun munte. Acolo, în pustietate, în cămărilor sufletului, intrăm în contact, în mod real cu Dumnezeu și cu noi înșine. Cunoaștem cu toții din experiență proprie că în momentele în care ne retragem, fie și pentru puțin timp, ca să stăm cu noi înșine, prin legătura noastră de rugăciune cu Dumnezeu, dobândim capacitatea de a sta de vorbă în chip real, atât cu noi înșine, cât și cu cei din jur, uneori prin cuvinte, alteori prin fapte, sau prin tăcerea noastră.

Dacă citim cu atenție *Evanghelia*, vom vedea că fiecare cuvânt are o valoare deosebită, care ascunde un sens adânc și dă viață. În timp ce Domnul ședea pe munte s-au apropiat de El ucenicii Lui. Nu S-a dus Hristos să-i întâlnească pe ei, ci ucenicii au venit la El. Hristos nu era un manipulator. Adeseori ne stăpânește un fel de manie în a-i vâna pe ceilalți. Părinții se zbat să-și salveze copiii, îndrumătorii duhovnicești pretind, stăpânesc și cercetează pe oameni cutezând a crede că ei înșiși îi vor mântui pe aceștia. În final, însă, ei nu fac decât să anuleze posibilitățile adevăratei păstoriri și a unei dezvoltări reale a persoanei umane.

Putem să dăm celuilalt posibilitatea mântuirii, doar dacă îi oferim libertatea de a se apropia el, mai întâi, de noi. Nu mergem noi ca să-l aflăm, ci așteptăm să vină el, ca să ne vorbească. Dar, pentru ca

acesta să dorească și să caute ajutorul nostru, trebuie ca înainte să-l fi insuflat în acest sens. Putem inspira pe celălalt prin însăși prezența noastră, prin felul nostru de a fi, prin viața noastră, nu neapărat prin cuvinte, ci și prin tăcerea noastră. Domnul nu avea încordarea „terapeutului” sau „mântuitorului”, încât să vâneze indiscret pe oameni, oriunde s-ar fi aflat. Hristos voia, pur și simplu, să-i aducă aproape de El. Insufla ucenicilor Lui dorința de a căuta, de a cunoaște, așa cum se vede și din întrebarea: „Unde este viața? Cine este viața?”

După ce au venit ucenicii aproape de El, a început să-i învețe „deschizând gura Sa”. Poți oare să vorbești fără să deschizi gura? Desigur! Domnul vorbea nu numai prin cuvinte și fapte minunate, ci și prin tăcerea Sa. Fiecăruia dintre noi, Domnul ne răspunde, de multe ori, într-un mod tainic, prin rugăciune, dar și prin experiența tainelor. De multe ori, cuvântul Domnului este mai roditor prin tăcerea, prin îndepărtarea și chiar prin absența Sa. De câte ori, și noi oamenii, între noi, nu exprimăm lucrurile esențiale mai degrabă prin tăcere și prin fapte, decât prin cuvinte!

Adeseori, conștientizăm că absența unei persoane iubite ne face să o cunoaștem mult mai bine. Aceasta se întâmplă pentru că absența este cea care naște în lăuntrul nostru un dor adânc, o durere intensă și, prin urmare, o cunoaștere profundă.

LIBRIS | We know books

Același lucru se întâmplă și cu Dumnezeu. După ce am trăit experiența prezenței Lui, după ce L-am gustat, El și numai El devine dorirea și iubirea noastră. Absența Lui ne zdrobește, naște în inima noastră suferință și durere. E suficient, însă, să nu cedăm și să nu ne descurajăm, ci să rămânem în această durere a lipsei lui Dumnezeu și în dorul continuu și arzător după El. Dacă nu ne vom refugia în alte doriri și doruri, căutând bucurii trecătoare și risipindu-ne în acestea, atunci vom dobândi o cunoaștere empirică a lui Dumnezeu, îl vom cunoaște mai limpede. Și prin cunoașterea lui Dumnezeu, ne vom înțelege mai bine și pe noi înșine. Vom descoperi adevărata stare și adevăratele noastre dimensiuni.

Atunci când Dumnezeu ne va arăta fața Lui, vom descoperi că El este de fapt bucuria noastră, El este viața noastră, Singurul care ne lipsea cu adevărat. Atunci când El Se retrage, ne smerim și ne zdrobim în durerea absenței Lui. Când simțim înlăuntrul nostru această durere, înseamnă că râvnim după o legătură autentică și vie cu El. Și nu ne liniștim până nu-L aflăm. De asemenea, durerea „părăsirii” ne ajută să ne distanțăm de percepția care ne încorsetează mintea într-o religiozitate formală, stereotipă, care ne poate odihni doar psihologic, nu și duhovnicește. Intrăm în spațiul întâlnirii libere cu Dumnezeu.

Frământați de durerea cea născută și înrădăcinată în tăcere și de absența lui Dumnezeu, exersăm și lucrăm capacitatea de a iubi, de a ierta și de a nu-i judeca pe ceilalți. Este cu neputință să ne preocupăm de alții, comentând, judecând și disprețuindu-i, atunci când trăim adânc înlăuntrul nostru durerea lipsei lui Dumnezeu, pentru că această durere este lipsă de viață și îl duce pe om până la limitele sale. Această durere este, de fapt, experiența morții și provoacă o suferință cumplită.

Prin trăirea dureroasă a acestei suferințe, a părăsirii lui Dumnezeu și a lipsei de bucurie, încep ușor-ușor să se deschidă ochii sufletului nostru și să vedem adevărata valoare a persoanei noastre, plăsmuită „după chipul lui Dumnezeu”. Atunci, devenim capabili să înțelegem măreția existenței noastre și să oferim o prețuire reală sinelui nostru.

Nu putem să ne numim creștini, disprețuind pe cel păcătos, pe cel împreună rob cu noi, pe fratele nostru, care este creat după chipul lui Dumnezeu. Cum putem să nu suferim împreună cu aproapele nostru pentru căderea lui? Cum să nu dorim mântuirea lui, să nu prețuim valoarea lui? Dacă nu dobândim sensibilitatea de a-l prețui profund și de a-l iubi cu adevărat, atunci ce valoare are faptul că ne împărtășim și că ne rugăm? Pur și simplu, ne interesează doar autoaprecierea noastră, îngrădindu-ne în

propriul „ego”, în loc să ne oferim pe noi înșine lui Hristos.

Poruncile lui Dumnezeu nu pot fi puse în practică retrospectiv, ca să putem merge în rai sau ca Dumnezeu să ne satisfacă anumite nevoi. Poruncile lui Hristos nu sunt un „sport” obligatoriu, ci un rod al comuniunii cu Dumnezeu. După cum relația noastră de iubire față de ceilalți oameni determină și modul nostru de viață și comportamentul. În același mod, împlinirea poruncilor lui Dumnezeu nu presupune doar o regulă de conduită pentru a deveni morali și „mântuiți”, ci este un rod al legăturii noastre personale cu Dumnezeu. Acesta este singura noastră mântuire! El este viața și scăparea noastră!

Să urcăm și noi împreună cu ucenicii în Muntele cel înalt, ca să Îl ascultăm pe Hristos, care deschide gura Lui ca să ne învețe: «**Fericiți cei săraci cu duhul, că a acelora este Împărăția Cerurilor**».

Sfântul Grigorie de Nyssa, începându-și tâlcuirea la *Fericiri*, definește întâi sensul fericirii: „Numai Dumnezeu este *fericit* și pentru a deveni capabili să participăm la fericirea Lui, suntem datori să ne asemănăm Lui. Dar cum poate omul pătimăș să se asemene lui Dumnezeu cel nepătimitor, care rămâne în afara oricărui păcat? Ca oameni, nu putem să ne asemănăm cu Dumnezeu. Ni se oferă, însă,

o modalitate, în limita capacității omului căzut, de a semăna cu Dumnezeu cel *fericit*, prin „poruncile” lui Hristos. Este o propunere de viață din partea Domnului nostru, prin „provocarea” *Fericirilor*” (*Cuvântul 1 la Fericiri*).

Este esențial să înțelegem că persoana noastră se judecă și se valorifică în funcție de ceea ce considerăm că este fericire pentru noi înșine, în funcție de ce consideră fiecare că este o comoară și o bucurie pentru viața lui. Omul se identifică cu comoara lui și de la aceasta își ia și numele. Dacă cineva consideră că banii sunt comoara vieții lui, se identifică cu aceștia. Dacă consideră împlinirea sentimentală ca fiind comoara lui, se identifică cu aceasta. Dacă socotește că realizarea profesională și recunoașterea socială sunt comoara vieții lui, se identifică cu acestea. Dacă, însă, va crede că fericirea lui constă în comuniunea iubirii cu Dumnezeu, va căuta să se unească cu El. În funcție de felul în care ne poziționăm, dobândim înlăuntrul nostru putere și viață sau ne golim și devenim niște morți vii.

De multe ori, ținem poruncile lui Dumnezeu pentru frica pedepsei sau din pricini egoiste. Scopul nostru nu este Dumnezeu, ci interesul nostru. De câte ori nu vine câte o mamă la biserică și cere să-l pomenim pe copilul ei la Sfânta Liturghie, să-i citim rugăciuni ca să-și găsească jumătatea, ca să fie